

Görsel Sanatlar Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme

Nuray Mamur*

Özet

Her sanat eğitimi programında, çocuğun programın amaçlarına ulaşip ulaşmadığını bilmek için ölçme ve değerlendirmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Değerlendirme aşaması çocuğun zihinsel, duyuşsal ve sosyal gelişimine katkıda bulunacak önemli bir süreçtir. Çünkü değerlendirme yoluyla sanat etkinliğinin düşünme boyutu harekete geçmekte ve çocuk her seferinde biraz daha ilerleyip yeni düşünme ve uygulama teknikleri geliştirebilmektedir. Görsel sanatlar eğitiminde öğrencinin sanatsal öğrenmesini değerlendirmede kullanılabilir çeşitli teknikler mevcuttur. Fakat her değerlendirme tekniği sanatsal öğrenmenin farklı boyutlarını ölçmektedir. Öğretmenlerin uygun teknikleri seçebilmeleri için bu farkları bilmeleri gerekmektedir. Bu çalışmada öğrencinin sanatsal öğrenmesini değerlendirmede alternatif değerlendirme tekniklerinin özellikleri, kapsamı, uygulanışı ve değerlendirilmesi üzerine durulmuştur. Böylelikle görsel sanatlar eğitiminde gerçek öğrenme durumlarını ve eksikliklerini belirlemede öğretmenlere yeni bir bakış açısı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: *Görsel Sanatlar Eğitimi, Sanat Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme, Alternatif Değerlendirme Yaklaşımları*

Measurement and Assessment in Visual Art Education

Abstract

Each art education program, it has been needed measurement and assessment to be able to realize whether the child reaches the program's objectives or not. Assessment stage is an important process which contributes to a child's mental, affective and social development. Because, intellectual dimension of the art activity activates during the assessment and child can develop his thinking and practicing techniques a little more each time. There are various techniques to be able to assess artistic learning of the student. Nevertheless, in each assessment technique assess different sizes of artistic learning. To be able to choose appropriate techniques, teacher must know the difference among them. In this research, specialty, content, application and evaluation of alternative assessment techniques have been evaluated. In this way it has been thought that this article would be able to provide a new perspective to the art educators about determining real learning ways and shortcoming.

Key Words: *Visual Art Education, Assessment and Evaluation in Art Education, Alternative Assessment Techniques*

Giriş

Sanat eğitimin her bir birey için gerekliliği, kazandırılmak istenen bilgi, beceri ve tutumlarda sanatın etkisi tartışılmaz bir gerçektir. Estetik duyarlılığa sahip, düşünen, araştıran, sorgulayan yaratıcı bireyler yetiştirilmesinde sanat eğitiminin katkısı büyüktür. Fakat insandaki yaratıcı gücü

ortaya çıkarmak, onu özgür, yapıcı, araştırmacı kılmak, düşünen, üretken bireyler haline getirmek ancak bilinçli yapılan sanat eğitimi programları ile mümkün olmaktadır (Mamur 2009). Bu sanat eğitimi programlarında ise görsel sanatlar eğitimindeki amaçlara ulaşılıp ulaşılmadığını bilmek için ölçme ve

* Öğr.Gör. Dr., Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Denizli.
e-posta: nmamur@pau.edu.tr

değerlendirmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Fakat ölçme ve değerlendirme sanat eğitiminin en tartışmalı kavramları arasındadır. Bunun nedeni sanatın doğası ile ilgilidir. Sanatta her olgu, her eylem ayrı kişilerde, ayrı ortamlarda, ayrı tepkilerle ortaya çıkmakta ve kendini uygulama ile göstermektedir (Kırıçoğlu 2009). Bu durum olaylara ve olgulara daha yorumsal, daha bireysel yaklaşma gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Sanatın bu öznel yapısı sanat eğitiminde sayısallaştırmayı, yani ölçme ve değerlendirmeyi güçleştirmektedir. Bu güçlük değerlendirme uygulamalarına yeterli zamanın ayrılmamasına, öğrencinin sadece uygulama yeterliliğinin ölçülmesine ya da ürün temelli değerlendirme yapılmasına neden olmaktadır. Oysa sanat eğitimi alanında yaratıcı süreç sonuç kadar önem taşımaktadır. Çünkü sanatta değişkenler karmaşıktır ve sanatsal anlatımlarda simgesel anlam, ayrıntı ve yorum önemlidir (Kırıçoğlu 2009). Bu nedenle yapılan değerlendirmelerin yaratıcı süreci izleyen ve programa yön veren bir yapıda olması önem taşımaktadır.

Yapılan değerlendirmenin amaçlarına ulaşması değerlendirmelerin eğitim açısından doğru ve güvenilir olması ile sağlanabilmektedir (Armstrong, 1994). Görsel sanatlar eğitiminde yapılan ölçüm ve değerlendirmelerin doğru ve güvenilir olması amaçların ya da öğrenciden beklenen davranışların belirlenmesi ve bilinmesi ile başlamaktadır.

Peki sanatta değişimi beklenen davranışlar, yetiler nelerdir?

Eğitimciler ve sanat eğitimcileri sanat çalışmalarını ve öğretimi planlamada dikkate alınması gereken benzer davranış kategorileri üzerinde çalışmışlardır (Armstrong&Armstrong, 1977; Armstrong, 1986; Bloom, 1956; Davis D.J. 1971; Gagne&Driscoll,1988; Kibler, Barker&Miles,1970; Krathwohl, Bloom&Masia, 1964;Wilson,1971,1988 Akt: Armstrong, 1994). Armstrong (1994) davranış hiyerarşisindeki benzerlik ve sanat alanındaki davranışları incelemiş bunlardan görsel sanatlarla ilgili yedi temel davranış alanı belirlemiştir. Bilmek, algılamak, organize etmek(düzenleme), araştırmak(sorgulama), değer vermek, beceriyle kullanmak ve etkileşime girmek olarak adlandırdığı bu davranışları Wilson

(1971) beş kategoride ele almış ve değer biçme, algılama, bilgi edinme, yargılama ve ürün olarak sınıflandırmıştır. Lowenfeld (1959) ise yapmış olduğu araştırmalarda sanatsal aktiviteler ve sanat çalışmalarından etkilenen altı alan belirlemiştir. Bu gelişim alanlarını duygusal, fiziksel, algısal, sosyal, estetik ve yaratıcı alanlar olarak adlandırmıştır (Akt: Wilson 1971). Armstrong'un (1994) temel sanat davranışları çerçevesinde diğer sınıflandırmalarla karşılaştırması Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 çerçevede temel sanat davranışları içeriğine değinmekte yarar vardır.

Bilmek(Bilgi): Hatırlama ve farkına varma davranışları içerir (Wilson 1971). Sanat açısından değerlendirildiğinde bilgi davranışları terminoloji (sözcük ve kavram) bilgisi, kurallar, yöntemler, sınıflandırmalar, teoriler ve gerçekler gibi alanları kapsar(Mamur 2009).

Bilgi, gizli olduğu için öğretmen bilgiyi ancak öğrenci açıkça söylediğinde, gösterdiğinde, çizdiğinde ya da bildiğini uyguladığında görme olanağı bulur (Armstrong 1994).
Örneğin;

- Öğrencinin sanatı diğer disiplinlerden ayıran kavramların tanımlarını hatırlayabilmesi (sözcük ve kavram bilgisi),
- Rengin; yoğunluğunun, doygunluğunun ya da rengin pastel, fresk ya da gravür tekniklerindeki etkisinin bilinmesi,
- Sanat tarihindeki sanatçı isimlerini, sanat eserlerini ve yerlerini, sanat eserleri hakkında bilgi veren kitapları, müzeleri hatırlaması (gerçekler bilgisi),
- Sanat eserlerindeki üslup ya da dönemi fark edebilmesi (sınıflandırma),
- Kili şekillendirme ya da ağaç baskı resim tekniğindeki kuralları bilme (yöntem ve teknik bilgisi) bilgiye dair davranışlar olarak gösterilebilir(Armstrong 1994).

Algılamak (Algılama): Görünüşün görsel sanatlardaki yeri inkâr edilemez. (Wilson 1971). Sanatçıdan sanat eleştirmenlerine kadar tüm sanat dünyası görme verilerine göre

Tablo 1: Temel Sanat Davranışlarının Diğer Davranış Sınıflandırmaları ile Karşılaştırılması

Temel Sanat Davranışları Armstrong 1977-1986	Bloom, 1956 Davranışlar	D.J. Davis, 1971 Sanat Davranışları	Gagne/ Briggs, 1974 Öğrenmenin Çıktıkları	Wilson, 1971 Sanat Eğitiminde Davranışlar
Bilmek (Bilgi)	<u>Bilisel</u> Bilme	<u>Farkındalık</u> Dil	<u>Bilgi</u> Gerçekler Sanatçıların isimleri İlkeler	<u>Bilme</u> Gerçekler Dönemler Yöntemler Teoriler Kurallar Sınıflandırmalar Ardıllık
Algılamak (Algılama)		Algılama	<u>Entellektüel</u> <u>Beceriler</u> Ayırt etmek Farkı göstermek	<u>Algılama</u> Sanat çalışmaları arasında ve içinde
Düzenlemek (Organize Etme)	Kavrama Uygulama Analiz Sentez Değerlendirme	<u>Analitik</u> Sınıflandırma Tanımlama Açıklama <u>Uygulama</u> Sanat formunun oluşturulması Yargılama	Kural ve ilkeleri kavramsallaştırma	Kavrama ilişkilerin Analizi Değerlendirme
Araştırmak (Sorgulama)		<u>Uygulama</u> Esneklik Akıcılık Orjinallik Ayrıntılandırma	<u>Bilisel Stratejiler</u> Yenilikçi Düşünme	<u>Üretim</u> Yaratıcılık
Değer Vermek	<u>Duyuşsal</u> Alma Cevaplama Değer Karmaşık değerlerin düzenlenmesi	<u>Tepki</u> Değerler Tutumlar Karmaşık değerlerin niteliği	<u>Tutumlar</u> Kişisel tercihler Sosyal etkileşim Toplumsal sorumluluk	<u>Takdir Etme</u> Hisler Değerler Kendini başkasının yerine koyma
Beceriyle Kullanmak (Uygulama Becerisi)	<u>Devinisel</u>	Yapma Yerine getirme	<u>Motor Beceriler</u> Araçları ve Materyalleri Kullanma	<u>Üretim</u> Beceriler
Etkileşim(İşbirliği)	Sosyal becerileri içeren davranışlar			

(Armstrong 1994)

hareket eder. Bu nedenle görsel farkındalığın geliştirilmesi sanat eğitiminde önemlidir. Algı, üst düzeyde yaratıcılığa, yorumlamaya katkıda bulunan, görsel veri kaynakları sağlamayı mümkün kılan bir davranıştır (Armstrong 1994). Görsel düşünme becerileri gelişmiş bir kişi ise, görsel yetenekleri eğitilmemiş bir kişiye göre sanatı anlamaya ve üretmeye daha hazırdır. Gördüğü biçimlerden oluşturduğu

geniş bir repertuara sahiptir ve gerektiğinde pek çok görsel olay ve fikri hatırlayabilir, görsel karşılaştırmalar yapabilir ve görsel problemleri çözebilir (Wilson 1971).

Algısal hedeflere yönelik öğrencinin ne tür davranışlar sergilediği ya da öğrenip öğrenmediğini belirlemede ise bazı davranışlar öğretmene yol gösterici olabilir. Örneğin;

- Öğrencinin gördüğü farklılıkları tanımlaması,
- Gözlemediği ayrıntıları çizmesi,
- Bazı sonuçların ortaya çıkmasına neden olan görsel özellikleri betimleyebilmesi,
- Sanat eserlerindeki nitelikleri ve kullanılan araç-gerecin etkilerini görmek için yakından bakması, algılamaya yönelik davranışlar için örnek oluşturur(Armstrong 1994).

Organize Etmek (Düzenleme Yapmak):

Bir sanat çalışması yaparken çok sayıda farklı sanatsal unsur birleştirip bir bütün oluşturulmaktadır (Wilson 1971). Uygulamalı çalışmalarda ele alınan düzenleme yetisi yüksek düzeyde bütünlük ve uyum gerektirmektedir (Kırıçoğlu 2002,209). Bilişsel bir süreci içeren birleştirme ya da düzenleme Bloom'un (1956) taksonomisinde, kavrama, uygulama, analiz etme, sentez ve değerlendirme gibi kategorileri içermektedir.

Bu alan; bilgiyi, düşünceyi anlamak için kodlamak veya sınıflandırmak, kavram oluşturmak, öğrenilmiş olanı uygulamak, kavramlar arasında ilişki kurmak, bilgiyi kullanarak sentez ve genellemeler yapmak gibi unsurları içerir (Armstrong 1994). Burada, yepyenilik ya da bir buluş yapma gibi bir durumun olması gerekli değildir. Bu bileşendeki özellik; düzensizlik içinde düzeni kurmak, karmaşa içinden bütünü yakalamak, parçaları uyumlu bir bütünlük için bir araya getirmektir (Kırıçoğlu 2002,209). Örneğin;

- Bir sanat eserinin oluşturulmasındaki varsayımların belirlenmesi,
- Kompozisyonun incelenmesi,
- Yeni bir kompozisyon oluşturması ya da önerilmesi
- Sanat eserinin yorumlanması,
- Sanat eserinin ya da öğrencinin kendi sanatsal çalışmasını belli ölçütler çerçevesinde değerlendirebilmesi gibi davranışlar bu beceriye gözlemlenebilir örnek oluşturur(Armstrong 1994).

Araştırmak (Sorgulama): Görsel sanatlar eğitimi denemeyi, meraklı olmayı, esnekliği, farklı düşünmeyi, erken yargıya varmamayı ve eleştirel düşünmeyi içerir (Armstrong 1994). Araştırma sorgulama davranışları ise kendi kendine öğrenme ve bağımsız düşünceye neden olur. Bu bağlamda;

- Öğrencinin bilgi edinmede meraklı ve araştırmacı olması,
- Kendisine verilen konu ve temalar üzerine ayrıntılı düşünmesi,
- Farklı çözümler araması,
- Fikirleri yeni yöntemlerle birleştirmesi,
- Problemi farklı yönleriyle ele alıp çok sayıda "doğru cevap" ile gelmesi,
- Kendisine yöneltilen bir soru üzerine düşünmesi,
- Fikirlerini pek çok sebeple desteklemesi araştırma becerisine yönelik somut davranışları oluşturur(Armstrong 1994).

Değer vermek (Değer): Geleneksel olarak görsel sanatlar eğitiminde öğrencilere onları saran doğal çevre ve insan eliyle yapılan görsel güzelliklere ve sanat eserlerine karşı duyarlı olmaları öğretilir(Armstrong 1994).

Takdir etme, beğenme ya da değer biçme görsel sanatlar eğitiminin de oldukça yaygın olarak belirtilen hedeflerden bir tanesidir (Armstrong,1994; Wilson 1971). Çünkü bu terimin ardında zevk alma, değer verme sanat eserinin ve sanatçının topluma olan katkısı gibi oldukça önemli kavramlar vardır. Genellikle okullarda sanat beğenisi öğretmenin ve pek çok otoritenin değerli gördüğü bir grup sanat eserinin tanıtılmasıyla öğretilmeye çalışılır. Bir eseri değerlendirme ise değer verme, empati kurma ve hissetme gibi unsurlara dayanır (Wilson 1971).

Değer verme değerlendirilen eserin estetik değerine saygı duyulması ile ilgilidir. Bir anlamda karşısındakiyle aynı şeyleri hissetmeye çalışma, verilen çabaya hoşgörü ile yaklaşmayı ve eseri hissetme ile sanatsal çalışmadan doğan heyecanı, coşkuyu ifade etmektedir (Wilson 1971).

Bu bağlamda değer verme davranışları üzerine öğretmenin gözlemleyebileceği;

- Öğrencilerin sanatsal aktivitelere zorunluluğun ötesinde bir hevesle katılmaları,
- Kendi çalışmalarına ve yapılan diğer çalışmalara saygı duymaları,
- Sanat eseriyle ilgili kendi düşüncelerini aktarmaya başlamaları gibi davranışlar olabilir (Armstrong 1994).

Fakat burada öğrencinin bir yapıt karşısında ya da kendi ürünü üzerinde "ben beğendim" demesi "niçin?" denildiğinde ise "çünkü bana göre güzel olmuş" yanıtını vermesi eleştirel boyutta bir "değer" oluşturmamaktadır. Öğrencinin, "niçin" yanıtını bilerek fikirlerini yapıt üzerinde örnekleme ile destekleyerek açıklaması gerekmektedir (Kırıçoğlu 2002,211).

Beceri ile Kullanmak (Ustalık): Burada değerlendirilen fikir değil, el ustalığıdır. Bir anlamda sanatsal çalışmanın oluşturulması ve yapılandırılmasıdır (Armstrong, 1994). Öğrencinin hedefe ulaşmak için araçların kullanımında gerekli olan kuralları takip edebilmesidir. Bir başka deyişle, burada öğrenciden beklenen gerci bir anlatım aracına dönüştürebilmesindeki yeterliliklerdir (Kırıçoğlu 2002,207). Örneğin;

- Öğrencilerin kili özdeşleştirmek için yoğurması,
- Linol baskı tekniğinde linolü düşünceye bağlı kalarak kesmesi,
- Sulu boya ile resim yapıyorsa fırça ve boyayı tekniğe uygun olarak kullanabilmesi bu becerilere örnek oluşturur(Armstrong 1994).

Araç ve gereç üzerindeki denetim gerçekte sanatsal bir sonuç elde etmede aranan tek bir davranış değildir. Ancak bu denetimden yoksunluk sonuca varmayı geciktirmekte ya da yok etmektedir (Kırıçoğlu 2002).

Etkileşime girmek (Etkileşim): Görsel sanatlar eğitiminde sanatçının özelliğine uygun olduğu düşünülerek bireysellik vurgulanmışsa da pek çok sanat uzmanı ve

görsel sanatlar araştırmacısı sanatçının diğer sanatçılarla ve diğer insanlarla etkileşim içinde olmasının gerektiğini savunmaktadır (Armstrong,1994). Örneğin;

- Öğrencilerin sanat atölye ortamını paylaşmaları,
- Ortak kullanılan araçlara dikkat etmeleri ve onlardan kendilerini sorumlu hissetmeleri,
- Birbirlerinin çalışmaları hakkında yapıcı yorumlar yapmaları,
- Grup eleştirileri, sanat üzerine yapılan tartışmalar, sınıf içindeki etkileşim ortamını gösteren delillerdir(Armstrong 1994).

Bir sanat çalışması oluşturma sürecinde bilgi, algı, araştırma, düzenleme, beceri gibi davranışların her biri birbiriyle kaynaşmıştır. Sanatsal öğrenmede bu temel öğrenme alanları ve davranışlarının belirlenmesi değerlendirme işlemlerini kolaylaştırmak ve değerlendirmeye veri sağlayarak ölçme araçları hazırlanmasında kullanılabilir (Mamur 2009). Öğrencinin gelişme, öğrenme ve dikkatinin belirli noktalara çekilmesi açısından değerlendirmenin ayrı ayrı noktalar üzerinde yapılmasında kimi zaman yarar vardır (Kırıçoğlu 2002,208). Örneğin; öğrencinin estetik sorgulama becerilerinin değerlendirilmesi için öğretmenin sınıf içinde kaydettiği gözlem kayıtları, kontrol listeleri ya da sanat eserleri üzerine yazacakları inceleme yazıları değerlendirme için veri olabilir. Ayrıca değerlendirme araçlarının içindeki her hangi bir ölçüt farklı kapsamlar için de kullanılabilir. Örneğin; iletişim (akranlarına karşı olumlu tutum, işbirliği, saygı sınırlarını aşmadan savunulan karşıt fikir) sanat eleştirisi deneyimlerinde bir ölçüt olarak kullanılabilir, öğretmenin kaydettiği bir gözlem olabilir, öğrenci günlüklerinde keşfedilen bir şey olabilir veya kontrol listesinde bir öge olabilir. Araştırma boyutu; estetik diyaloglar, araç kullanımı, sanat eleştirisi, sanat tarihi uygulamaları ve araştırmaları da belirleyici bir unsur olabilir. Düzenleme (organize) davranışları sözlü yazılı ifadelerde veya sanat çalışmalarında gözlemlenebilir. Değerler; kültürel çalışmalar, grup çalışması, bireysel sanat çalışması veya sanat eğitiminde herhangi bir çalışmaya bağlı olarak ifade edilebilir (Armstrong 1994).

Eğitimde olduğu gibi görsel sanatlarda eğitiminde de etkili ve nitelikli değerlendirme yaklaşımları; öğrencinin motivasyonunu ve ilgisini artıran, öğretimi yönlendiren, öğrencinin gelişimi hakkında bilgi veren rolleri içermektedir (Mamur 2009). Notla değerlendirme, yani gerçekten öğretilmek istenilenin öğrenci tarafından doğru anlaşıldığından emin olmak öğretimde önemlidir. Bunun anlaşılabilirliği içinse hangi ölçme ve değerlendirme aracının nerede ve ne zaman kullanılacağına öğretmen tarafından iyi analiz edilmesi gerekmektedir.

Görsel Sanatlar Eğitiminde Kullanılan Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımları

Okullarda geleneksel olarak yapılan ölçme ve değerlendirme etkinliklerindeki en temel amaç, öğrencilerin öğrenme sonunda hangi davranışları ve hangi düzeyde kazandırdıklarını tespit etmeye yöneliktir. Bu ölçme ve değerlendirme faaliyetleri Bloom'un taksonomisine göre yürütülmektedir. Bu taksonominin en önemli problemi değerlendirme sürecinde öğrencilerin sahip oldukları farklı yetenekleri ve gelişmeye açık potansiyellerini yeterince dikkate almaması olarak görülmektedir (Çepni 2006). Bununla birlikte Dünya'da ve Türkiye'de son zamanlarda geliştirilen eğitim programları daha çok yapılandırmacı, çoklu zekâ, proje tabanlı öğrenme ile problem çözme, eleştirel düşünme, etkili iletişim gibi becerileri ön plana çıkartan kuram ve uygulamalara dayandırılmaktadır. Dolayısıyla, benimsenen bu öğrenme teorilerinin doğasına uygun yeni ölçme ve değerlendirme yaklaşımları geliştirilip, uygulanmaya başlanmıştır. Tamamlayıcı, süreç temelli ya da alternatif değerlendirme olarak adlandırılan bu yaklaşıma göre değerlendirme öğrencilerin öğrenme süreçlerini desteklemek amacıyla yapılması gereken faaliyetleri kapsamaktadır. Bu görüş öğrenme ürünlerini dışlamamakla birlikte vurguyu daha çok öğrenme sürecinde gerekli olan performansların nasıl geliştiğine ve değiştiğine yapmaktadır (Çepni 2006,436).

Görsel sanatlar eğitiminde öğrencinin öğrenmesini değerlendirmede kullanılacak çeşitli yaklaşımlar ve teknikler mevcuttur. Fakat her değerlendirme tekniğinin farklı avantajları, dezavantajları ve sınırlılıkları söz konusudur. Öğretmenlerin uygun teknikleri seçebilmeleri için bu farkları bilmeleri gerekmektedir.

Eisner (1997) öğrenci ile ilgili yargılara ulaşmada üç farklı yaklaşımı öne sürmektedir. Bunlar; öğrencinin kendi kendisiyle karşılaştırılarak değerlendirilmesi, öğrencinin sınıf arkadaşları ile kıyaslanarak değerlendirilmesi ve öğrencinin saptanan ölçütlere göre değerlendirilmesidir.

Öğrencinin kendi kendisiyle karşılaştırılarak değerlendirilmesinde, öğrencinin yaptığı çalışmalarla son yaptıkları karşılaştırılır (Kırıçoğlu 2002,212). Öğrencinin, bu süreçteki gelişimi, yeterlilikleri, algıları incelenir ve öğrenci kendi içinde ele alınarak durumu belirlenmeye çalışılır (Eisner 1997). Bu tür değerlendirme bireyseldir. Öğrenci bir gelişme gösterdiyse, bu son değerlendirme olarak dereceye alınır (Kırıçoğlu 2002). Öğrencinin arkadaşlarıyla kıyaslanarak değerlendirilmesi; en iyiler, ortalar ve zayıflar gibi bir sıralama ile gerçekleşir (Kırıçoğlu 2002). Bu süreçte dikkat edilmesi gereken çocukların farklı ilgi, yetenek ve zekâlara sahip olduğu ve farklı çevrelerde yetiştiğidir (İleri 2002).

Değerlendirmede üçüncü tür yaklaşım ise, öğretim programlarında saptanan ölçütlere göre yapılan değerlendirmedir. Öğrencinin performansı dersin hedef davranışları ile karşılaştırma yapılarak değerlendirilir (Eisner 1997). Bu değerlendirme yaklaşımında zaman zaman anlatımsal öğelerin ve yaratıcı davranışların önceden belirlenen ölçütler çerçevesinde saptanamaması sorunu ortaya çıkabilmektedir. Ancak öğretimsel öğeler ve anlatımsal öğelerin bir bütünlük içerisinde öğrenilmesi beklenmektedir.

Öğrencinin sanatsal öğrenmesi ile ilgili verilecek kararlarda kullanılan ölçme araçları ise standart, alternatif ve özgün (authentic) değerlendirme teknikleri altında sınıflandırılmaktadır.

Standart ölçekler; genellikle bilgi ve kavramları test etmeye yöneliktir (Dorn ve diğerleri 2004). Bu ölçme araçları, öğrencilerin bilgileri hatırlayıp hatırlamadıklarını, kavramları tanıyıp tanımadıklarını ölçmek için kullanılmaktadır (İleri 2002). Sınırlı cevaplı sorulardan oluşan bu testler kâğıt- kalem testleri olarak da adlandırılmaktadır. Çoktan seçmeli, kısa cevaplı, doğru-yanlış gibi çeşitleri vardır. Bu testler geçerli ve güvenilir olmalıdır ve yapısı

itibariyle bu testlerin çok azı görsel sanatlardaki başarıyı ölçmek amacıyla kullanılmaktadır ve çoğu sanat eğitimindeki uygulamalar için uygun görülmemektedir (Dorn ve diğerleri 2004).

Alternatif değerlendirme kavramı, geleneksel değerlendirmelerde kullanılmayan ölçme araçlarının dışında kalan araçları tanımlamak için kullanılmaktadır (Çepni 2006). Öğrenen bireylerin öğrenmelerinden farklı zamanlarda örnekler toplayarak, öğrenip öğrenmedikleri hakkında fikir sahibi olmayı kolaylaştıran bu değerlendirme tekniklerinde çoklu değerlendirmenin eğitim sürecine dâhil edilmesi söz konusudur (Arter 1995).

Alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri öğrenciye bir bilgiyi sormaktan çok öğrencinin o bilgiyi kullanmasına yönelik uygulamalar yaptırmaktadır (Eronat 2006). Bu yeni yaklaşımlar arasında; Portfolyo (portfolio assessment) değerlendirme, öz değerlendirme (self-assessment), akran değerlendirme (peer-assessment), grup değerlendirme (co-assessment), dereceli puanlama anahtarları (rubric), kavram haritaları (concept maps), kontrol listeleri (check lists), görüşme (interview) gibi ifadeler yer almaktadır. Ayrıca dergiler, günlükler, seyir defterleri, çalışma yaprakları gibi değerlendirme teknikleri kullanılmaktadır. Bu yöntemler öğrencilerin düşüncelerini, tasarımlarını, araştırmalarını, süreçte yaşadıkları güçlükleri yansıtan bir anlayışla yapılandırılmaktadır. Öğrenme sınıf içinde desteklenmekte, öğrencinin bilgisinin derinliği ve yapabildikleri hakkında bilgi toplanabilmektedir.

Öğrenme ve değerlendirmenin iç içe geçtiği bu ölçme ve değerlendirme tekniklerinde, yalnızca öğrencilere not vermek değil, öğrencilerin ilerleme aşamalarını ve tamamlamaları gereken eksiklikleri gösteren ya da görmelerini sağlayacak bir süreç söz konusudur. Öğrencileri bildikleri üzerine daha çok düşünmeye teşvik ederek öğretimi daha anlamlı ve yansıtıcı duruma getiren alternatif değerlendirme tekniklerinin temel yapısı aşağıda kısaca anlatılmıştır.

Öz Değerlendirme (Self-assessment)

Öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirebildiği araçları içermektedir.

Öz değerlendirme araçları öğretmen tarafından hazırlanmakta ve öğrenci sanat çalışması bittirdikten sonra çizelgeyi kendisi doldurmaktadır. Böylece öğretmen öğrencinin kendi çalışması hakkındaki fikirlerini ve duygularını öğrenme fırsatı bulur. "Öğrenciler kendi çalışmaları hakkında ne düşündüler, o çalışmadan sonra ne öğrendiklerini düşündüler, hoşlarına gitmeyen şeyler neler olmuştur, daha sonra ne çalışmak isterler" gibi sorular öğretmene ve öğrenciye yapılanları gözden geçirme olanağı vermektedir. Ayrıca öğrenci yapmış olduğu çalışmayı; Önceki çalışmalarımı karşılaştırdığımda çalışmayı nasıl buluyorum?, Bu sanat çalışmasında anlatımı kuvvetlendirmek için daha önce yapmadığım bir şey yapmaya çalıştım mı? Uygulama sürecinde yapmış olduğum seçimler neydi?. Eğer bu çalışmayı tekrar yapsaydım nasıl yapardım? gibi sorularla kendilerini denetleyebilir. Bu süreci Grady (1992) kendi kendine tekrar düşünme ve kendini sorgulama olarak açıklamaktadır. San'a (1977) göre ise, çocuklardan yaratılarını açıklamalarını istemek onları değerlendirme yapmaya yöneltmek demektir. Böylelikle çocuk daha sonraki sanatsal ürünleri hakkında yeni düşünme ve uygulama teknikleri geliştirebilmektedir. Öz değerlendirme yoluyla öğrenciler kendilerine dışarıdan bakarak güçlü ve zayıf yönlerini fark edebilme, öğretmenler ise, öğrencinin sanat bilgisine, sanat kavramlarına ve tekniklere yönelik bakış açılarını izleme olanağı bulabilmektedir (Mamur 1999) (Bkz. Ek 1).

Akran Değerlendirme (Peer-assessment)

Öğrencilerin arkadaşlarının hazırladığı ödev, araştırma, proje, rapor vb. çalışmalarını değerlendirmesidir. Akran değerlendirme öğretmene öğrencilerin gelişim ve yeterlik düzeyleri hakkında dönüt sağlar (MEB 2006). Aldağ ve Gürpınar (2008) akran değerlendirme çalışmalarının uzun vadede işbirlikli çalışma becerilerinin gelişmesine olanak tanıdığı ve yeni öğrenilen bilgilere eleştirel gözle bakmayı öğrettiğini belirtmektedirler. Öğrenciler akran değerlendirme yoluyla kendi düşüncelerini açıklarken farklı düşünceleri de dikkate alma durumunda kalmaktadır. Bu da özellikle sanatta yaratıcı sürecin ve çeşitliliğin görülmesinde etkili olabilir. Fakat akran değerlendirmelerinde karşıt ve yanlı davranışlar görülebilir. Bu gibi durumların

önüne geçebilmek için öğrencilere ölçütlerin verilmesi ya da yazma ipuçlarının verilmesi uygun olabilir. Örneğin: "çalışmada anlatımı kuvvetlendirmek için yapmış olduğun ..... özgün yenilikçi buldum. Fakat ..... yapabiliydin" gibi ifadeler yada ipuçları öğrenciyi ayrıntılı bakmaya, sorgulama ve yeni fikirler aramaya yönlendirebilir. Ayrıca süreçte yaşanacak olumsuz etkileşimleri ortadan kaldıracaktır (Bkz. Ek 2).

Grup Değerlendirme (Co-assessment)

Grup değerlendirmeleri ya da grup tartışmaları eleştirel düşünme becerilerini geliştiren tekniklerden biridir. Grup tartışmaları yoluyla öğrencinin görsel ayırmaya, tema ve fikirleri sorgulama, estetik deneyim ve değerlerine yönelik performansı izlenebilir. Fakat grup tartışmalarının sağlıklı yürütülebilmesi önceden tartışma sürecinin planlaması ile mümkündür. Çünkü öğrencinin sanatsal çalışmasının tartışmaya açılması rahatsız edici olabilir. Fakat tartışmanın övgü ifadeleri ile başlaması ve daha sonra önerilerle ilerlemesi ile etkililiği sağlanabilir.

Kontrol Listeleri (Check Lists)

Öğrenci başarısını tespit etmek ve öğrencinin gelişimini sağlamak amaçlı kullanılan ölçme tekniklerinden biridir. Kontrol listeleri eğitsel süreçte öğrenci hakkında bilgi toplama ve bu bilgileri organize etmede etkilidir. Bitmiş veya yarım çalışmalar, malzemeler, kontrol listeleri ile takip edilip değerlendirilebilir (İleri 2002). Öğrencinin başarı düzeyi "hayır", "hiçbiri" "az" "evet" ve "çok" gibi ölççeklerle kontrol edilebilir. Bu kontrol listeleri karşılaştırılarak gelişimin olup olmadığı tespit edilebilir.

Görüşme (Interview)

Öğrencilerle yapılan görüşmeler, öğrencilerin kendi sanatsal çalışmaları hakkında verilen konuya nasıl yöneldikleri, konuyu nasıl çözümledikleri, anlatımı güçlendirmek için ne gibi yollar takip ettiği konusunda, anlama düzeylerinin değerlendirilmesinde kullanılabilir.

Aşağıda örnek görüşme soruları verilmiştir.

- Sanatsal çalışmada bu konuya yönelmenin nedenlerini açıklar mısınız?

- Seçtiğin konuda etkili bir anlatım oluşturmak için neler yaptın?
- Bu çalışmana baktığında tarihle ne tür bir bağlantı yapılabilir?

Kavram Haritaları (Concept Maps)

Kavram haritaları, bilgiyi organize etmek ve sunmak için yapılmış grafiksel araçlardır. Bu araçlar daire ya da kutu içersine yazılmış kavramları içerir. Kavram haritalarında iki kavram arasındaki ilişki ve ilişkiyi belirleyen bağlantı ifadeleri ile kavramlar tanımlanarak anlamlı bir cümle oluşturulur (Novak 1998). Kavram haritaları özellikle öğrenme sürecini kontrol etme ve kavram yanılıklarını ortaya çıkarmada etkili bir değerlendirme tekniğidir.

Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric)

Dereceli puanlama anahtarları, gözleme ait puanları tanımlanmış kategorilerden (ölçüt ya da ölçütler) uygun düşen boyuta kaydetmeyi sağlayan değerlendirme tekniğidir (Haladyna 1997). Bu teknik performans, ürün, proje ya da portfolyo değerlendirmelerinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Puanlama anahtarları; değerlendirme ölçütleri, ölçüt tanımları ve puanlama stratejisi olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır (Popham 1997).

- Değerlendirme ölçütleri, puanlanacak ürüne ya da sürece ilişkin hedeflerin belirlenmesidir. Örneğin: sanatsal bir çalışmanın değerlendirilmesinde; anlatım, araç, gereç ve tekniğin kullanımı, tasarım ve kompozisyon gibi değerlendirilebilir ölçütlerden oluşabilir.
- Ölçütlerin tanımları; öğrencinin ürününde ya da performansında olması istenen gözlemlenebilir özellikleri tanımlamaktadır. Burada niteliksel farklılıkların ayrı ayrı tanımlanması gerekir.
- Puanlama stratejisi ise performansın farklı düzeylerinin tanımlanması ve puanlanmasıdır.

Dereceli puanlama anahtarları, öğretmen ve öğrenciyi yönlendirici, derse motive edici bir işlev görmektedir (Mamur 2009). Fakat öğrencinin dereceli puanlama anahtarlarının içeriğini bilmesi bunun için bir ön koşuldur. Çünkü öğrenciler kendilerinden bekleneni düşünme alışkanlığı kazanabilirler (Bkz. Ek 3)

Portfolyo Değerlendirme (Portfolio Assessment)

Birgin (2003) portfolyoyu öğrencinin belli bir süreç içinde bir veya birkaç alandaki becerilerini, yapmış olduğu çalışmaları veya gösterdiği davranışları düzenli ve birikimli olarak toplaması ile elde edilen delillerin önceden belirlenen ölçütlere göre değerlendirilmesi olarak açıklamaktadır. Grace (1992) ise portfolyoyu öğrencinin öğrenme sürecinin bir kaydı olarak görmektedir. Bu süreçte öğrenci; ne öğrendiğini, nasıl öğrendiğini, düşündüğünü, sentezlediğini, ürettiğini, nasıl yarattığını ve sosyalleşerek bunu diğerleri ile nasıl paylaştığını göstermektedir. Portfolyolar öğrencinin süreç içerisinde yapmış olduğu; insan, yer, eşya çizimleri, eskizler, sanat eleştirisi yapıları, sanat eserleri ve sanatçılar hakkında bilgi formları, yazılı değerlendirmeler (öz değerlendirme, öğretmen ve akran değerlendirme yazıları) (Bkz. Ek 1,2,3), dereceli puanlama anahtarları, sanatsal çalışmalardan oluşmaktadır. Süreç içerisinde biriktirme ve kendini yansıtmaya portfolyoların önemli özelliklerindedir. Böylelikle, öğrencilerin kendi çabaları sonucu ortaya çıkan gelişim düzeylerinin bir veya birden çok öğrenme aralıklarıyla tespit edilmesine olanak vermektedir. Bu nedenle görsel sanatlar eğitimine de uygun düşen bir değerlendirme tekniğidir. Bu değerlendirme sürecinde öğretmen, öğrencinin ödevinin sonunda ortaya koyduğu ürünün dışında onun çabasını ve anlayışını da değerlendirme olanağı bulmaktadır. Buradaki temel amaç, öğrencinin yaptığı işin zaman içinde niteliğinin ve kapsamının ne şekilde değiştiğini izlemektir (Sewell ve diğerleri 2002). Çünkü portfolyoda sadece öğrencinin performansına ilişkin kanıtlar yer almamakta aynı zamanda her bir öğrencinin kendini ifade etme, kendini yansıtmaya ve kendi kendini analiz etme özelliklerini geliştirmeye yönelik veriler de yer almaktadır.

Özgün Değerlendirme (Authentic Assessment)

Özgün ölçmeler, standart testlerden ve alternatif ölçme modellerinden farklıdır. Gerçek performans dayalıdır (Dorn ve diğerleri 2004). Armstrong'a göre (1994) bu tür değerlendirmeler zihinsel açıdan zor olmasına karşın, okul ve öğrenci açısından

oldukça uyumlu olduklarından yasaldir. Özgün (authentic) değerlendirmeler sadece gerçek bilgiye odaklanmaktadır. Bu değerlendirme, bilginin, becerinin ve sürecin açık uçlu problem çözerken nasıl kullanıldığı üzerinde durur. Ayrıca öğrencinin farklı türdeki öğrenmelere de dâhil olmasını sağlar (Dorn ve diğerleri 2004).

Öğretmen için öğretilmek istenenin öğrenci tarafından doğru anlaşıldığından emin olmak önemlidir. Sanat öğretmenleri öğretime hazırlanırken geriye bakmakta ve öğrenci performansından elde ettiği verilerle öğrencinin neler kazandığını değerlendirmektedirler. Öğretmenin değerlendirmesi öğrencilere nelere çalışmaları gerektiği konusunda yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda öğretmenin dürüst dönüt vermesi yol gösterme noktasında onu güvenilir kılmaktadır (Armstrong 1994). Burada yapılan değerlendirme, özellikle geneli övmekten çok gelişmeye dair ipuçları vermeyi başarıyorsa, öğrencilerin öğrenmeye dair kendine özgü olumlu fikirler geliştirmelerine yardımcı olabilmektedir.

Yukarıdaki değerlendirme teknikleri sanatın yorumsal ve bireysel yönleri ile daha özdeş görülmektedir. Sanat öğretmeni dersin içeriğine bağlı olarak bu araçları kendisi sınavarak daha da geliştirebilir. Ölçme araçlarının yapılandırılmasında ölçülmek istenen davranışlar sanatın kuramsal ya da uygulama alanları dikkate alınarak hazırlanabilir.

Sonuç

Değerlendirme her sanat programının önemli bir parçasıdır. Yapılan ölçümlere dayanarak programın işlerliliğini izlemek, öğrencinin ne öğrendiği konusunda bilgilenmek, tanımak, tanımlamak ve öğrenciler hakkında daha sağlıklı kararlara ulaşmak için iyi bir değerlendirme süreci gerekmektedir. Ülkemizde görsel sanatlar eğitiminde ölçme değerlendirme yaklaşımlarına bakıldığında daha çok süreç içerisinde belirli aralıklarla yapıldığı ve ürün değerlendirmeye yönelik olduğu söylenebilir. Öğrenciyi değerlendirme belirli ölçütler çerçevesinde ya da daha

çok birbirleriyle karşılaştırmak biçiminde yapılmaktadır. Yapılan değerlendirmelerde genellikle öğrencinin uygulama yeterliliği (ürün oluşturma) değerlendirilmektedir. Bu tür değerlendirmelerin sonuca odaklandığı için öğrencinin ürüne giden yolda ne gibi deneyimler elde ettiğini ya da sanatsal bilgi estetik deneyim, eleştirel bakış gibi becerileri değerlendirmeye kapalı olduğu bir gerçektir. Oysa sanatsal etkinlikler yoluyla öğrencinin duygusal, fiziksel, algısal, sosyal, estetik ve yaratıcı yönde gelişimi söz konusudur. Bu hedeflere ulaşabilmek ise yeni değerlendirme sistemleri ve süreçleri geliştirmekle mümkündür. Son yıllarda eğitimde öğrenmenin nasıl olduğu konusunda geliştirilen kuramlar farklı öğrenme ve değerlendirme yaklaşımlarının kullanımını gündeme getirmiştir. Eğitimde gerçekleştirilen

bu yenilikler uygulanan ölçme değerlendirme yaklaşımlarına alternatif yöntemleri ortaya çıkarmıştır.

Alternatif değerlendirme yöntemleri öğrencinin sanatta kavramadan başlayıp öğrenmeye kadar uzanan estetik, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini değerlendirmeye odaklanabilmektedir. Bu değerlendirme teknikleri sınıf içersinde belli alanların ya da becerilerin değerlendirilmesinde kullanılabileceği gibi gelişimi bir bütün olarak da almaktadır. Ayrıca yapılan ölçüm ve değerlendirmeler öğrencileri birbirleriyle karşılaştırmak yerine her bir öğrencinin kendi potansiyeli ve özellikleri doğrultusunda gelişmesini amaçlamaktadır. Böyle bir anlayış, öznel yönlerin değerlendirilmesini gerekli kılan sanat eğitimi açısından daha kabul edilebilir görülmektedir.

KAYNAKÇA

- ALDAĞ, H. ve GÜRPINAR, K. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Sunu Becerilerini Etkileyen Faktörler <http://ab.org.tr/ab07/bildiri/205.doc> adresinden 24 Haziran 2008 tarihinde elde edilmiştir.
- ARMSTRONG, C. (1994). *Designing Assessment in Art*, Reston: NAEA.
- ARTER, J. A. (1995). Portfolios for Assessment and Instruction, Ebsco veri tabanından (ERIC Digest, ERIC-RIEO, 19950101 Database: ERIC) 20 Haziran 2006 tarihinde elde edilmiştir.
- BİRGİN, O. (2003). *Bilgisayar Destekli Bireysel Gelişim Dosyasının Uygulanabilirliğinin Araştırılması*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Trabzon
- BOUD, D. J. (1986). "Implementing Student Self-Assessment" *Higher Education Research and Development Society of Australia*, Sydney.
- ÇEPNİ, S. (2006). Öğretimde Plânlama ve Değerlendirme, Ahmet Doğanay, Emin Karip (Ed.), Pegem A Yayınları, Ankara
- DORN, C.M., MADEJA, S.ve SABOL R. (2004). *Assessing Expressive Learning*, New Jersey: LEA
- EISNER, E. (1997). *Educating Artistic Vision*, New York: Macmillon.
- ERONAT, A. (2006). Öğrenme-Öğretme Sürecinde Planlama ve Uygulama, (Editör; Necdet Aykaç, Hasan Aydın), Ankara: Natural Kitap-Yayın
- GRACE C. (1992). *The Portfolio and Its Use: Developmentally Appropriate Assessment of Young Children*. Ebsco veri tabanından (ERIC Dökümanı, Servis No: ED 353150) 6 Mayıs 2007 tarihinde elde edilmiştir.
- GRADY, E. (1992). *The Portfolio Approach to Assessment*, Fastback Series 341, Phi Delta Kapa Educational Foundation, Bloomington, Ebsco veri tabanından (ERIC Dökümanı, Servis No: ED 356273) 6 Mayıs 2007 tarihinde elde edilmiştir.
- GUENTER, C. (1999). *Portfolio and Assessment Techniques*, New York: Glancoe/Mc.Grow-Hill
- HALADYNA, T. M. (1997). *Writing Test Items to Evaluate Higher Order Thinking*, USA: Viacom Company.
- İLERİ, Y. (2002). *Resim-iş Derslerinde Başarının Ölçülmesi ve Değerlendirmenin Değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- KIRIŞOĞLU, O. (2002). *Sanatta Eğitim; Görmek Anlamak Yaratmak*, (2. Baskı), Ankara: Pegem A Yayınları.

- KIRIŞOĞLU, O. (2009). *Sanat Kültür ve Yaratıcılık Görsel Sanatlar ve Kültür Eğitimi-Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayınları.
- MAMUR, N. (2009) *Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü Öğrencilerinin Sanatsal Yeterliliğini Ölçme ve Değerlendirmede EGD'nin (Portfolyo) Rolü*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- MEB (2006). Ölçme ve Değerlendirme, <<http://ttkb.meb.gov.tr>> adresinden 20 Aralık 2006 tarihinde elde edilmiştir.
- NOVAK, J. D.(1998). *Learning, Creating and Using Knowledge: Concept Maps as Facilitative Tools in Schools Corporations*. New Jersey: Lawrance Erlbaum Associates Publiher
- ÖZSOY, V. (2003). *Görsel Sanatlar Eğitimi Resim-iş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*, Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- POPHAM J.W. (1997). What's Wrong and What's Right with Rubric, *Educational Leadership* Cilt 55, Sayı 2
- SAN, İ. (1977). *Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık*, Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- SEWELL, M., MARCZAK, M. ve HORN, M. (2002) "The Use of Portfolio Assessment in Ankara: Evaluation,<<http://ag.arizona.edu/fcr/fs/cyfor/portfolio3.htm> adresinden 20 Haziran 2005 tarihinde elde edilmiştir.
- WILSON, B. (1971). "Evaluation of Learning in Art Education", In Bloom, J. Hastings & G. Madous (Ed) *Handbooks on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*., New York: Mc Grow, Hill.

Summary

Each art education program, it has been needed measurement and assessment to be able to realize whether the child reaches the program's objectives or not. However, assessment and evaluation are among the most controversial concepts of art education. The main reason the difficulty of the measurement and assessment in the art education is subjective characteristics of art. Symbolic content, detail and the factor of comment are important in artistic creation. Therefore, it is important to have been made assessment which is not only following creative process, but it also gives direction.

In recent years, the theories that are developed about how to learn revive using different teaching strategies. As a consequence of this situation, some aspects about measurement and assessment of the child have changed. Changing education approaches emphasize that the assessment process must be a part of the education and training rather than it must be independent of education and training. In this context, alternative or complementary assessment approaches that reflect development in process have been started to use.

There are portfolio assessment, self-assessment, peer-assessment, co-assessment,

rubrics, concept maps, check lists, interview statements among the new approaches. Furthermore, it has been used some assessment techniques, journals, diaries, logbooks and worksheets. These techniques are configured with the approach that reflects students' ideas, projects, researches and difficulties experienced during the process. The learning has been supported learning in the classroom and to be able to be collected the student's knowledge and depth. The process is thought that it is not only as grading students, but also showing the students' progress level and what is the students' failing or make the students to realize them in this assessment techniques in which learning and assessment are intertwined. In the art much to learn by starting from understanding evaluating of aesthetic, critical and creative thinking skills of student can be focused on. So, it can be focused to evaluate aesthetic, critics and creative thinking skills from art comprehension to learning. In addition, measurement and assessments aim to make every student developed in accordance with their individual characteristics rather than comparing them each other. Such an approach is more acceptable in the art education which requires assessment of the subjective characters.

EKLER

Ek 1

Öz Değerlendirme Yaprağı

Adı Soyadı:

Tarih:

1- Bu sanat çalışmasını neden gelişim dosyama koydum. Benim için anlamı nedir?

.....
.....

2 - Bu sanat çalışması daha önceki çalışmalarımı karşılaştırdığımda nasıl buluyorum?

.....
.....

3- Sanat çalışmamı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım, bunları nasıl çözdüm?

.....
.....
.....

4- Bu çalışmayla neleri öğrendiğimi düşünüyorum?

.....
.....
.....

5- Sanat çalışmamda anlatımı kuvvetlendirmek için daha önce yapmadığım bir şeyi yapmaya çalıştım mı? Ne yaptım?

.....
.....
.....

6- Sanat çalışmamın etkisini artırmak için araç gereç ve tekniği nasıl kullandım?

.....
.....
.....

7- Sanat çalışmamda anlatımı kuvvetlendirmek için neler düşündüm?

.....
.....
.....

(Mamur 2009)

Ek 2

Akran Değerlendirme Yaprağı

Öğrencinin Adı Soyadı:

Tarih:

Seçtiğin Arkadaşının Adı Soyadı:

1-Çalışmada anlamı kuvvetlendirmek için yapmış olduğun .....
.....özgün ve yenilikçi buldum.

Fakat.....
.....
.....yapabilirdin.

2- Çalışmada araç- gereç ve tekniğin

kullanımında.....

.....başarılı buldum.Fakat
.....
.....yapabilirdin.

3- Çalışmada görsel sanat öğeleri ve sanatsal düzenleme ilkelerinin kullanımını

.....başarılı buldum.
Fakat.....
.....yapabilirdin.

(Mamur 2009)

Ek 3

Sanatsal Çalışmalar İçin Dereceli Puanlama Anahtarı

Adı Soyadı:

Tarih:

Sınıf:

ÖLÇÜTLER	4 Mükemmel	3 İyi	2 Orta	1 Geliştirilmeli	Derece
Anlatım ve Özgünlük	Sanatsal çalışma temaya uygun bir biçimde yapılandırılarak duygu ve düşünceler özgün bir biçimde ifade edilmiştir.	Sanatsal çalışmada temaya ilişkin duygu ve düşünceler ifade edilmiştir.	Sanatsal çalışmada temadan kopuk bir karakter geliştirilmiş, ve bilinen örneklerin izlerini taşımaktadır.	Sanatsal çalışma özgün bir anlatımın izlerini taşımamaktadır.	
Araç-Gereç ve Tekniğin Kullanımı	Resmin anlamını güçlendirmede materyal ve tekniği analiz edip etkili bir biçimde kullanmıştır. Tekniğe ilişkin problemlerle başa çıkıp, tekniği farklılaştırmada risk almıştır.	Resmin anlamını güçlendirmede materyal ve tekniği etkili bir biçimde kullanmıştır. Tekniğe ilişkin problemlerle başa çıkmış, fakat tekniğin sınırlılıklarını zorlamamıştır.	Materyal ve tekniği kullanmada ve tekniğe ilişkin problemlerin çözümünde öğretmeninden destek almıştır. Tekniğin kullanımında hatalar vardır.	Materyal kullanımı uygunsuzdur. Teknik yeterince anlaşılmamıştır.	
Tasarım ve Kompozisyon	Görsel sanat öğeleri ve sanatsal düzenleme ilkeleri ile duyuşsal nitelikleri alışılmadık ve etkili bir biçimde kullanmıştır. Görsel bütünlüğü sağlamak için sürekli denemeler yapmıştır.	Görsel sanat öğeleri ve sanatsal düzenleme ilkelerinin kullanımında başarılıdır, Görsel bütünlüğü sağlamak için oldukça sık denemeler yapmıştır.	Görsel Sanat öğeleri ve sanatsal düzenleme ilkelerinin kullanımında denemeler yapmıştır. Fakat kompozisyondaki görsel bütünlüğü sağlamada öğretmenin desteğini almak istemiştir.	Görsel bir bütünlük oluşturmada sanat öğelerini ve ilkelerini kullanamamıştır.	
Çalışma Alışkanlığı	Sürece ilişkin tüm sorumluluklarını yerine getirmiş, zorluklar karşısında yılmamıştır. Beklentilerin ötesinde çalışmıştır. Öğretmen ve arkadaşları ile paylaşımda bulunmuştur. Görevleri zamanında bitirmiş, çalışma ortamının ve kullandığı araçların temizliğini yapmıştır.	Sorumluluk almış ve zorluklar karşısında yılmamıştır. Öğretmen ve arkadaşları ile paylaşımda bulunmuştur. görevleri zamanında bitirmiş ve çalışma ortamının ve kullandığı araçların temizliğini yapmıştır.	Genellikle sürece ilişkin görevleri öğretmeninden ve arkadaşlarından gelen uyarılarla gerçekleştirmiştir.	Sürece ilişkin görevleri yerine getirmede yeterli bir çaba göstermemiştir.	

Puan	16-13	12-9	8-5	4-0
Nitelik	Mükemmel	İyi	Orta	Geliştirilmeli

Yorumlar: .....

.....

.....

(Mamur 2009)